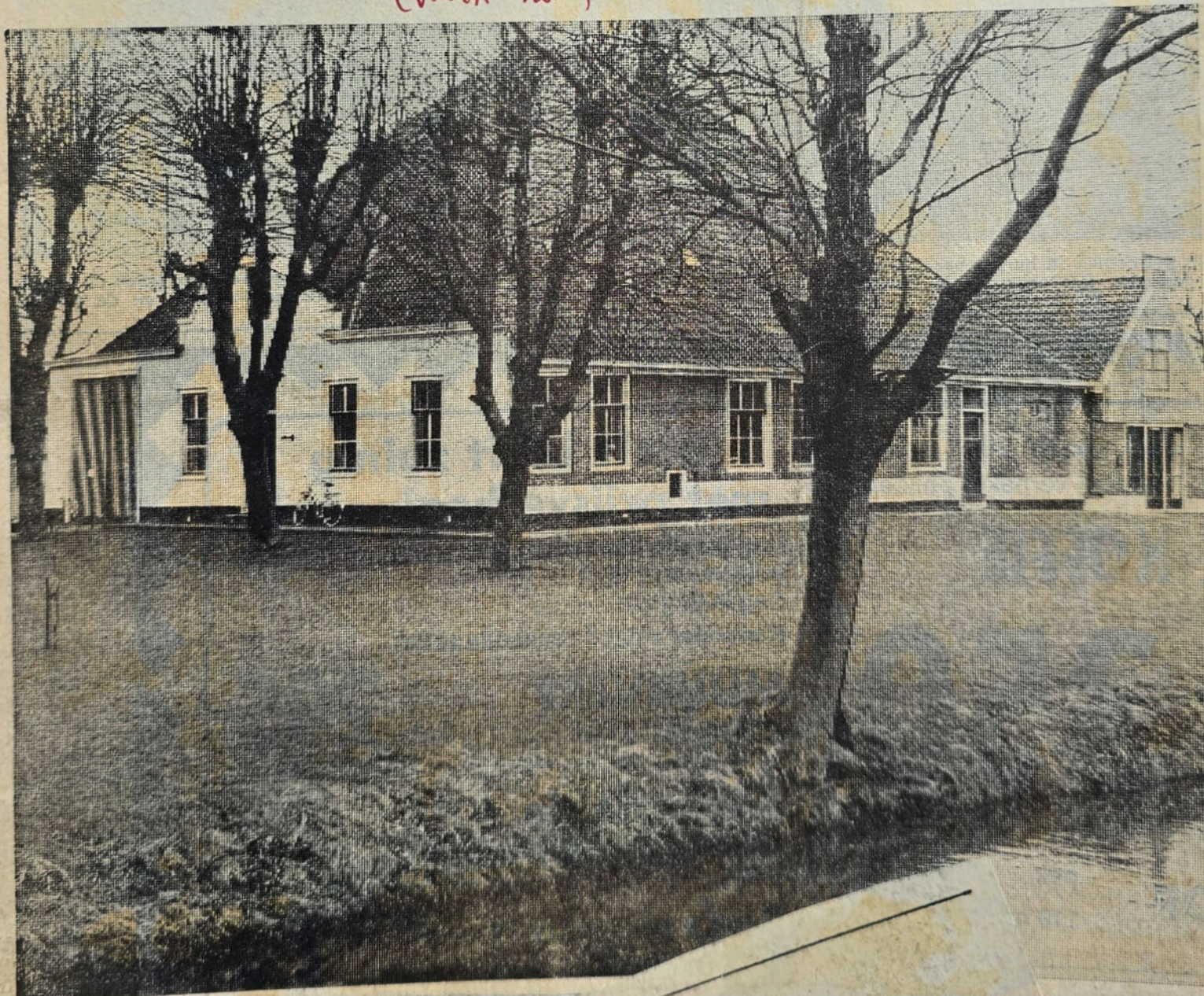

Hypermodern hart in boerderij Pronk

(naast huis)

BEEMSTER. — Er zijn niet alleen stuisblokken in Middenbeemster. Omringd door een groot groen erf en een stammen- en takkenwirwar van hoge oude bomen, staat tegenwoordig midden in het dorp een fraaie antieke stolpboerderij, beter bekend onder de naam „boerderij Pronk”, nog steeds te pronken. Ondanks de meest wilde plannen van enkele jaren geleden (men wilde het pand slopen, men wilde er een zwembad van maken, het moest de ambtswoning van burgemeester Kloeke worden, een kunstenaarscentrum was ook niet gek) is boerderij Pronk nu veilig. Voor de mensen, die er vanaf de Rijperweg een blik op werpen, is er schijnbaar niets veranderd. Zij heeft nog hetzelfde uiterlijk als vroeger, met dat forse lichaam en dat lange puntdak, dat ouderwets hoog de lucht in steekt. Wat er echter van binnen is veranderd, weten maar heel weinig dorpeelingen. In de boerderij is het hypermoderne, wetenschappelijke bedrijf „Cryoson” gegroeid, in de boerderij heeft een 21e-eeuwse sfeer de geurige, schemerige boerenvertrekken verdrongen. Van binnen is de boerderij heel anders dan men van buiten verwacht. Directeur H. Runge vertelt hoe dat allemaal in zijn werk is gegaan.

Cryogene techniek

Wat gebeurt er nu precies in de boerderij?

„Wij maken en importeren wetenschappelijke apparatuur voor extreem-lage temperaturen. Op vakgebied heet dat cryogene techniek. Dat is het werken met alle temperaturen van 150 graden en lager, dus tot het absolute nulpunt (-273 graden). Er zijn 3 afdelingen: de afdeling cryo-biologie (apparatuur voor het invriezen van rundersperma, voor het invriezen en bewaren van menselijk bloed, voor transplantatiemateriaal), de afdeling cryo-fysica (het koelen en prepareren van materialen en hun natuurlijke eigenschappen te bestuderen bij extreem-lage temperaturen en de afdeling cryo-magneten (een nieuwe afdeling sinds 1 januari, die zich bezighoudt met supergeleidingen, met metaallegeringen die ook bij heel lage temperatuur hun weerstand niet verliezen. Hiervoor moeten we krachtige elektro-magneten met geringe afmetingen maken). Onze klantenkring bestaat uitsluitend uit universiteiten en hogescholen. Alle eindproducten, die we dus óf gemaakt, óf geïmporteerd hebben, verkopen we aan universiteiten en hogescholen.”

Eenmansbedrijfje

In 1964 stichtte de heer Runge het eenmansbedrijfje Fa. Cryoson en liet het inschrijven in het handelsregister. Hij werkte overdag nog bij zijn broodheer en ploeterde in de avonden aan zijn firma. Zijn omzet bedroeg het eerste jaar 1000 gulden. In 1966 heeft hij de gok gewaagd full-time te gaan werken. In 1968 kreeg hij zijn eerste medewerker en werd zijn huis in de Hugo de Grootstraat in Middenbeemster te klein. Hij contracteerde steeds meer mensen en vestigde zijn groeiend bedrijfje in de voorkant van de boerderij van Wiedijk aan de Middenweg. In 1970 groeide de firma daar ook uit. Een nieuwe verhuizing was noodzakelijk. Toen hij met Pasen 1970 op het erf van boerderij Pronk een bord zag met „te koop”, kocht hij het meteen. Van dat moment af is „Cryoson” druk bezig de hele boerderij tot aan de nok in beslag te nemen. De personeelsbezetting, die nog steeds groeit, bedraagt nu 12 man. Alleen de onderverdieping van de boerderij wordt nu gebruikt. Het plan bestaat in de komende 4 jaar uit te groeien tot een bezetting van 20 man en een ingebruikname van alle ruimte (ook de punt) in de boerderij.

Roestige spijkers

De boerderij heeft een roerige geschiedenis achter de rug. Van de ouderdom is bekend dat zij minstens 250 jaar oud moet zijn. Niemand weet precies hoe oud, omdat er (volgens antiekkenner G. Köhne) vermoedelijk altijd katholieken hebben gewoond. Katholieke gegevens werden meestal niet in de normale dorpsboeken opgeschreven. Toen dijkgraaf Hogetoorn in 1935 uit de boerderij ging, is boer Pronk er komen boeren, liefst tot 1964. De heer Runge: „Toen

wij er in kwamen, was de boerderij eigenlijk 6 jaar lang buiten gebruik. Na Pronk heeft boer Duyn er gewoond, maar die heeft er niets meer aan gedaan. Hij had ergens een bed staan en hij woonde er. Dat was alles. Hij ging er geloof ik na een jaar al weer uit. Ook de mulo heeft er een korte periode met een handenarbeidlokaal in gezeten. Maar al die kleine dingetjes deed de kwaliteit van het pand aanzienlijk dalen. Want toen Pronk wist dat hij er uit zou gaan, heeft hij er natuurlijk ook niets meer aan gedaan. In 1970 lekte de hele boerderij als een zeef en hing van roestige spijkers aan elkaar.”

Kleuterzwembad

„Na Pronk is er veel om de boerderij te doen geweest. Aanvankelijk hadden B. en W. het plan alles te gaan slopen. Maar vanuit de bevolking kwam toen veel deining om het pand in Middenbeemster te behouden. De meest wilde plannen zijn gemaakt. Men wilde er zelfs een kleuterzwembad van maken. Men zei: als we de wanden maar waterdicht maken, kunnen we er gemakkelijk een groot zwembad van maken. Dat ging natuurlijk niet door.

Toen kwam burgemeester Kloeke op de proppen. Hij wilde er een ambtswoning van laten maken. Dit was op een gegeven moment door de raad al aangenomen. Het zou 240.000 gulden moeten gaan kosten. Hier heeft de provincie een stokje voor gestoken. Het was een wat overtrokken zaak voor een dorpje als

Boerderij Pronk van buiten. Niets wijst erop dat er geen boer meer woont. Aan de andere kant van het gebouw is een parkeerplaats, waar naast de auto's van het personeel vaak andere voertuigen te zien zijn. Op het moment dat deze foto gemaakt werd konden we de modernste stikstoftankwagen van Nederland bewonderen. Rechts op de foto de vroegere stal en werktuigengarage, nu de gerieflijke woning van de ouders van directeur Runge.

Middenbeemster.

Weer zeiden B. en W.: laten we het pand slopen. Maar weer werd dat voorstel, mede door de wil van de bevolking, verworpen. Met 7 tegen 6 stemmen.

Het plan van kunstenaar Henk Tol, er een creatief centrum van te maken, is ook niet ten uitvoer gebracht.”

Monumentenlijst

„De boerderij kwam op de monumentenlijst. Het hele gebouw zou gerestaureerd moeten worden. Het moest behouden worden omdat het prachtig stond in het dorp. In 1974 krijgen wij waarschijnlijk een subsidie van de Monumentenzorg. Ook de provincie en de gemeente dragen hierin bij. Restauratie moet echter historisch verantwoord zijn. Dat is ook onze basis geweest bij de koop van het pand. Uitgangspunt was dat de boerderij van binnen en van buiten haar oorspronkelijk karakter zou behouden. Wij hebben alleen de noodzakelijke reparaties en verbouwingen gedaan. Maar er moet eigenlijk nog veel meer aan gebeuren. De boerderij zou zodanig gerestaureerd moeten worden dat ze er weer net zo uit ziet van buiten als toen ze gebouwd werd. Maar het moet precies dezelfde boerderij blijven.”

Stal als woning

De vertrekken in de stolpboerderij zijn zoveel mogelijk de oude gebleven. De deftige voorkamer van het echtpaar Pronk is omgebouwd tot de directeurs-

kamer van de heer Runge. Het oude plafond dat helemaal was weggerot, is vervangen door een nieuw plafond van stro. De vloer, hoewel dezelfde gebleven, is wel 2 cm afgeschuurd en opnieuw opgelakt. De slaapkamer is de administratie-afdeling van Cryoson geworden. De hooiberg, tussen de vierkantsbalken van de stolpboerderij, is nu de produktieruimte van het bedrijf, onder het lage, nieuwe plafond, dat is gebouwd met behulp van stalen portalen. In de toekomst zal de ruimte erboven ook benut worden. De keuken is de keuken gebleven (er wordt tegenwoordig koffie gezet en de gewone huiskamer is geworden tot verkoopafdeling).

Een gedeelte van de stal en een stuk landbouwwerktuiggarage is de vader van de heer Runge te lijf gegaan met een hamer en een grote zak spijkers. Het resultaat is, dat hij en zijn vrouw nu een heerlijk geriefelijk huis hebben gekregen naast het bedrijf van hun zoon. Het wonen in de stal bevat hun best. Men moet overigens een formidabele neus en nog betere ogen hebben om er een stal in terug te vinden.

H.A.

Uren maakt snelle